

Asia

Maatalous- ja kalastusministereiden videokokous koronaviruksen (COVID-19) vaikutuksista

Kokous

25.03.2020

EU:n maatalous- ja kalastusministerit keskustelivat videokokouksessa 25.3.2020 koronaviruksen (COVID-19) vaikutuksista elintarvikeketjuun ja erityisesti maatalouteen ja kalatalouteen. Aiemmin puheenjohtajamaa Kroatia perui samalle viikolle kaavaillun maatalous- ja kalastusneuvoston kokouksen koronaviruksen aiheuttamien varotoimien vuoksi. Videokokous oli luonteeltaan epävirallinen ja uusista toimenpiteistä ei päätetty.

Keskustelu oli hyvin yksimielistä ja jäsenvaltioiden kannat yhteneväisiä. Jäsenvaltiot korostivat EU:n koordinoituja toimia, sisämarkkinoiden sujuvaa toimintaa, kausityövoiman liikkuvuuden merkitystä ja tarvetta joustavuudelle EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) ja yhteisen kalastuspolitiikan (YKP) sekä Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) säännöissä kriisin lievittämiseksi. Komission toimia valtiontukien joustavoittamiseksi kiitettiin ja useat jäsenvaltiot toivoivat komissiolta YMP:n markkinatoimia. Monet jäsenvaltiot totesivat, että elintarvikehuolto yhä toimii poikkeusoloista huolimatta, mutta tietyt sektorit ovat jo kärsineet.

Tekniset järjestelyt toimivat pääosin hyvin. Kaikki jäsenvaltiot pitivät puheenvuoron ja 21 jäsenvaltiota edusti ministeri.

EU:n maatalous- ja kalastusministerit keskustelivat videokokouksessa 25.3.2020 koronaviruksen (COVID-19) vaikutuksista elintarvikeketjuun ja erityisesti maatalouteen ja kalatalouteen. Aiemmin puheenjohtajamaa Kroatia perui samalle viikolle kaavaillun maatalous- ja kalastusneuvoston kokouksen koronaviruksen aiheuttamien varotoimien vuoksi.

Puheenjohtajamaa Kroatian valmistelemassa tausta-asiakirjassa kuvattiin koronaviruksen vaikutuksia maatalouteen ja kalatalouteen sekä jäsenvaltioiden esittämiä toimenpidepyyntöjä komissiolle. Puheenjohtaja kertoi, että koronaviruspandemialla on merkittäviä vaikutuksia näille sektoreille ja osa kuluttajista on huolissaan elintarvikkeiden riittävydestä. EU:ssa ei ole merkkejä elintarvikepulasta. Kuitenkin kalataloudessa on jo suljettu markkinapaikkoja ja kalastustoimintaa on vähennetty ja koronavirus on vaikuttanut maatilojen toimintaan. Viruksella on myös henkinen vaikutus elintarvikeketjun toimijoihin.

Elintarvikeketjun on voitava yhä toimia ja esimerkiksi eläinten hyvinvoinnista sekä afrikkalaisen sikaruton (ASF) ja lintuinfluenssan monitoroinnista on huolehdittava kriisistä huolimatta.

Puheenjohtajamaan mukaan toimenpiteitä kriisin lievittämiseksi tarvitaan. Jotkut toimenpiteistä saattavat vaatia tämänhetkisten sääntöjen muuttamista EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa (YMP), yhteisessä kalastuspolitiikassa (YKP) sekä Euroopan meri- ja kalatalousrahastossa (EMKR). Kaikkia viruksen negatiivisia vaikutuksia ei ehkä voida korvata ja budjettirajoitukset vaikuttavat. Siksi jo hyväksytyt komission toimet valtiontukien sekä finanssipolitiikan sääntöjen joustoista ovat tervetullut apu jäsenvaltioille.

Ennen kokousta puheenvuoron saivat myös Sveitsi sekä maataloustuottajien ja –osuuskuntien kattoorganisaatio Copa-Cogeca, jotka tämän jälkeen poistuivat linjoilta. Molemmat korostivat mm. tavaroiden ja työntekijöiden sujuvan liikkuvuuden turvaamista.

Suomi korosti omassa puheenvuorossaan, muiden jäsenvaltioiden tavoin, että sisämarkkinoiden toimivuus ja vapaa liikkuvuus on turvattava elintarvikeketjun työntekijöille, tuotteille ja tuotantopanoksille. Erityisesti hedelmä- ja vihannessektorilla ja kotieläintuotannossa sekä kalataloussektorilla ollaan riippuvaisia EU:n ja kolmansien maiden työntekijöistä. Lisäksi kaikki mahdollinen joustavuus YMP:ssä, esim. tilalla tapahtuvassa valvonnassa, on tarpeen ja EMKR-asetusta on syytä muuttaa. Suomi lisäsi myös, ettei elintarvikeketjun tiettyjen toimijoiden tulisi käyttää kriisitilannetta omaksi edukseen.

Keskustelu kokouksessa oli hyvin yksimielistä ja jäsenvaltioiden kannat yhteneväisiä. Jäsenvaltiot ovat tehneet joitakin kansallisia toimenpiteitä elintarvikeketjun tukemiseksi, mutta **maat korostivat EU:n koordinoitujen toimien tarvetta**.

Monet jäsenvaltiot, mukaan lukien viruksen kurittamat Italia ja Espanja, totesivat että **elintarvikehuolto yhä toimii poikkeusoloista huolimatta**. Erityisiä huolia mainittiin kuitenkin kukka- ja viinisektoreilla ja kalataloudessa, joissa kysyntä on dramaattisesti vähentynyt. Maatalouskomissaari Janusz Wojciechowskin mukaan kukkamarkkinat ovat romahtamassa ja näille ei ole markkinatoimia YMP:n yhteisessä markkinajärjestelyasetuksessa. Yleisesti vientisuuntautuneet maat ovat kärsineet viruksesta. Italia totesi, että YMP:n alkuperäinen merkitys – ruokaturvan tukeminen EU:ssa – on nyt ajankohtaisempi kuin koskaan.

Kalatalouden osalta useissa jäsenvaltioissa **erityisesti tuoreen kalan markkinat ovat romahtaneet tai suurissa vaikeuksissa** etenkin ravintola- ja catering-toiminnan sulkemisen takia. Useat jäsenvaltiot kiinnittivät lisäksi huomiota siihen, että tässä tilanteessa on erityisen tärkeää pitää huolta siitä, että kalan tuonti ja vienti toimivat, jottei kalasta tule pulaa markkinoilla.

Erityisesti korostettiin **sisämarkkinoiden sujuvan toiminnan ja tavaroiden vapaan liikkumisen merkitystä elintarvikeketjulle** (elintarvikkeet, tuotantopanokset, elävät eläimet jne). Useat jäsenvaltiot kiittivät komission esitystä ns. vihreiden kaistojen perustamiseksi helpottamaan tavaroiden liikkumista EU:ssa. Kuitenkin huolia oli yhä ja jotkut toivoivat omia vihreitä kaistoja sujuvoittamaan mm. eläinten sekä maatalouden tärkeiden tuotantopanosten kuten rehun liikkumista. Lisäksi melkein jokaisessa puheenvuorossa tuli esille **kausityövoiman merkitys** ja tietyillä sektoreilla riippuvuus ulkomaisista työntekijöistä. Vaikeuksia on etenkin sektoreilla, joissa satoa aletaan istuttamaan tai jo korjaamaan aikaisin keväällä. Maatalouskomissaari Wojciechowskin mukaan komissio aikoo lähipäivinä julkistaa toimintalinjat kausityöntekijöiden liikkuvuutta koskien.

Jäsenvaltiot painottivat tarvetta **joustavuudelle YMP:n ja YKP:n säännöissä** kriisin lievittämiseksi mm. tarkastusten vähentämistä sekä YMP:n tukihakemusten jättöpäivän lykkäämistä. Komissio on jo myöntänyt YMP:n tukihakemusten määräpäivään kuukauden lykkäyksen, mutta muutamat valtiot toivoivat lisääikaa etenkin, jos koronaviruskriisi pitkittyy. Monet, Suomi mukaan lukien, pyysivät komissiolta joustavuutta YMP:n suorien tukien ennakkomaksuihin ja muutamat myös maaseudun kehittämisen sekä EMKR toimintaohjelman toimeenpanossa.

Lähes kaikki jäsenmaat totesivat, että **komission esittämät muutokset EMKR-asetukseen eivät ole riittäviä, vaan asetusta tulee muuttaa** siten, että rahaston toimenpiteillä voidaan todella vastata korona-virusepidemiasta aiheutuviin vakaviin haittoihin. Jäsenmaat esittivät erityisesti seuraavia toimia:

- yleistä joustoa rahoituksen siirtämiseksi toimenpiteiden välillä
- nopeutettu menettely ohjelmien muuttamiseksi,
- vesiviljelyn ja kalastuksen yritystoiminnan tappioiden kompensointi,
- väliaikaisen lopettamisen toimenpiteen käyttöönotto,
- varastointituen käyttöönotto

Komission toimia valtiontukien joustavoittamiseksi kiitettiin, mutta muutamat jäsenvaltiot halusivat vielä de minimis –tuen nostoa. Suomi totesi, että kalanjalostusteollisuuden tukimahdollisuuksien tulee olla samat kuin ruuanjalostusteollisuudella yleisesti.

Useat jäsenvaltiot toivoivat komissiolta **YMP:n markkinatoimia** ja jotkut nostivat esiin erityisesti kriisivarauksen aktivoimisen ja yksityisen varastoinnin tuen. Lisäksi muutamat toivoivat interventio-ostoja etenkin maito- ja lihasektoreilla sekä intervention tuotekatteen laajentamisesta.

Joissakin puheenvuoroissa tuotiin esille tarve **lisärahoitukseen nykyisen YMP-budjetin päälle**. Kreikka korosti, että emme ole välttämättä edes kriisin puolivälissä ja lisää rahaa tarvitaan.

Yksittäisiä toimenpidetoiveita olivat mm. kalastusmahdollisuuksien siirtäminen vuodelta toiselle, työntekijöiden ja maatilojen kohtaamista helpottava alusta, kertakorvaukset viljelijöille kriisin lievittämiseksi, tuotantoon sidottujen tukien jousto, ja siirtymäkauden kansallisen tuen joustot. Irlanti epäili puheenvuorossaan, onko YMP:lla ja YKP:lla kapasiteettia vastata ennennäkemättömään, suurimpaan haasteeseen toisen maailmansodan jälkeen ja voidaanko tilannetta parantaa näiden politiikkojen kautta. Viljelijöiden ja kalastajien rooli yhteiskunnassa on usein unohdettu.

Koronavirus on hidastanut neuvoston työskentelyä ja muutamat jäsenvaltiot esittivät, että **YMP:n uudistuksessa tarvitaan kahden vuoden siirtymäaika**.

Maatalouskomissaari Wojciechowski kertoi tutkivansa jäsenvaltioilta saadut toimenpide-ehdotukset tarkkaan. Komissaari piti tärkeinä samoja teemoja kuin jäsenvaltiot (sisämarkkinat, ulkomaiset kausityöntekijät, YMP:n joustavuus). Komissio tutkii mahdollisuuksia YMP:n valvontojen yksinkertaistamiseksi, mutta varainkäytön valvonta pitää taata. Myös suorien tukien ennakkomaksut ovat tutkinnassa. Komissio on valmis hyväksymään nopeasti maaseudun kehittämisohjelmien muutokset, jotta taudin tuomat uudet haasteet voidaan ottaa huomioon. Tämä voi olla pääasiallinen instrumentti viljelijöiden auttamiseksi, sillä 17 % maaseudun kehittämisvaroista ei ole vielä sidottu. YMP:n markkinatoimia ei vielä ole arvioitu tarpeellisiksi, mutta komissio seuraa tilannetta koko ajan.

ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin. Pitkällä aikavälillä on tärkeää, että YMP:n toimintaedellytykset säilyvät, mikä vaatii riittävää budjettirahoitusta EU-tasolla. Euroopan vihreän kehityksen ohjelma on komissiolle prioriteetti ja komissio pitää siitä kiinni, mutta katsoo, tarvitseeko jotain tarkentaa koronaan liittyen. Komissaari on valmis lisäämään toimenpiteitä ja tekee kaiken voitavansa ruokaturvan takaamiseksi.

Ympäristö-, valtameri- ja kalastuskomissaari Virginijus Sinkevičius totesi, että koronavirus on iskenyt kalatalouden toimintaan pahasti. Komissio tutkii tukea kalastuksen tilapäiseen keskeyttämiseen, yksityisen varastoinnin tukea ja rahoituksen joustavaa siirtoa prioriteettien välillä. Myös vesiviljelyalan tukea harkitaan. Komissaari lupasi tehdä kaikkensa, että EMKR pystyy vastaamaan esitettyihin tarpeisiin vakavissa taloudellisissa olosuhteissa. Hän lupasi myös, että myös jalostusteollisuuden tarpeet otetaan huomioon.

Puheenjohtaja veti kokouksen yhteen muistuttaen, että uusista toimenpiteistä ei päätetä, sillä kokous on epävirallinen. Kokouksessa saatiin paljon ehdotuksia toimenpiteiksi ja niitä tullaan arvioimaan nopeasti yhdessä komission kanssa. Puheenjohtaja lupasi yhteenvedossaan tehdä työtä EMKR:n muuttamiseksi jäsenmaiden tarpeiden mukaisesti mainiten myös aiemmin listatut viisi toimenpidettä.

Puheenjohtaja kertoi lopuksi **YMP:n siirtymäkauden asetusten käsittelystä**, joka olisi ollut maatalous- ja kalastusneuvoston maaliskuun kokouksen aiheena. Siirtymäkauden substanssiasetuksesta on tulossa uusi hieman tarkennettu teksti ja julkilausuma. Siirtymäkauden keston palataan, kun nähdään, miten neuvottelut EU:n monivuotisesta rahoituskehiksestä etenevät. Asetusteksti pyritään hyväksymään hiljaisella menettelyllä, jolloin siitä saadaan maatalouden erityiskomitean tasolla hyväksytty neuvottelumandaatti. Keskustelut Euroopan parlamentin kanssa aloitettaisiin niin pian kuin mahdollista.

Tekniset järjestelyt toimivat pääosin hyvin. Kaikki jäsenvaltiot pitivät puheenvuoron ja 21 jäsenvaltiota edusti ministeri.

Suomen edustajat

Ministeri Jari Leppä, ea Haapaniemi, ea Säkkinen, Kaila, Valonen, Lampinen, Orasmaa, Fallenius, Hirvonen, Kahilampi MMM; Rönty, Vilhunen, Kytölä EUE

Liitteet

Viite

Asiasanat	jaosto maatalous- ja elintarvike (EU 18), maatalouden erityiskomitea, maatalous- ja kalastusneuvosto, maatalous
Hoitaa	MMM
Tiedoksi	ALR, EUE, EVIRA, MAVI, RUOKA, SM, STM, TEM, TULLI, UM, VM, VNK, VTV, YM
